

Sygn. akt V KK 257/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 stycznia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Włodzimierz Wróbel (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marian Buliński

SSN Rafał Malarski

Protokolant Katarzyna Wępa

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Andrzeja Pogorzelskiego,
w sprawie **A. S. i R. Z.**

skazanych z art. 279 § 1 kk przy zast. art. 4 § 1 kk, art. 33 § 1, 2 i 3 kk i art. 4 § 1 kk
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 17 stycznia 2018 r.,

kasacji wniesionych przez obrońców skazanych

od wyroku Sądu Okręgowego w K.

z dnia 31 marca 2017 r., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w K.

z dnia 4 października 2016 r.,

- 1) uchyla zaskarżony wyrok w zakresie utrzymującym w mocy pkt IX, XIII oraz XVII wyroku Sądu I instancji i w tej części przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w K. w postępowaniu odwoławczym;**
- 2) nakazuje zwrot A. S. i R. Z. uiszczonych opłat kasacyjnych.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w K. z dnia 4 października 2016 r.:

- A.S. został uznany winnym czynów z art. 279 § 1 k.k. popełnionych w ciągu przestępstw z art. 91 § 1 k.k., za który wymierzono mu karę 2 lat pozbawienia wolności oraz karę grzywny w wysokości 150 stawek dziennych po 20 zł każda oraz czynu z art. 279 § 1 k.k., z który wymierzono mu karę roku i 3 miesięcy pozbawienia wolności oraz grzywnę w wysokości 100 stawek dziennych, każda po 20 zł. Owe kary stały się składowymi kary łącznej pozbawienia wolności w wymiarze 2 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz kary łącznej grzywny 200 stawek dziennych, każda po 20 zł;
- R.Z. został uznany winnym czynu z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. i wymierzono mu karę 1 roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności oraz grzywnę w wysokości 100 stawek dziennych po 20 zł każda.

Wyrokiem Sądu Okręgowego w K. z dnia 31 marca 2017 r. wyrok Sądu Rejonowego został utrzymany w mocy.

Od powyższego prawomocnego orzeczenia kasacje wnieśli obrońcy skazanych.

Obrońca Andrzeja Szmidy zarzucił przedmiotowemu rozstrzygnięciu:

- „ a. *rażące naruszenie art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 167 k.p.k. i art. 170 § 1 pkt 1 i 5 k.p.k. oraz art. 174 k.p.k. w zw. z art. 374 k.p.k. i art. 377 § 3 k.p.k. polegające na nieprawidłowo przeprowadzonej kontroli odwoławczej i nieuwzględnieniu wniosku o sprowadzenie Ł. S. na rozprawę i jego przesłuchanie, z uwagi na przyjęcie, że przeprowadzenie tego dowodu jest niedopuszczalne, co w konsekwencji doprowadziło do naruszenia zasady bezpośredniości i błędu w ustaleniach faktycznych polegającego na przyjęciu, że skazany włamał się do samochodu osobowego marki Audi A6, a następnie zabrał go w celu przywłaszczenia, podczas gdy w aktach sprawy brak jest dowodów na okoliczność sprawstwa oskarżonego,*
- b. *rażące naruszenie art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 46 k.k. polegające na nieprawidłowo przeprowadzonej kontroli odwoławczej i przyjęciu, że Sąd I instancji był uprawniony do zasądzenia odszkodowania w równowartości całkowitej wartości auta Audi A8, gdy to zostało odzyskane i przekazane ubezpieczycielowi, a tym samym działanie skazanego nie doprowadziło do powstania szkody w wysokości*

całkowitej wartości auta, a w aktach sprawy brak jest dowodów wskazujących na wartość auta po wypadku drogowym,

c. *rażące naruszenie art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 2 k.p.k. polegające na nierozważeniu zarzutu apelacyjnego dotyczącego naruszenia przez Sąd I instancji art. 587 k.p.k. poprzez dopuszczenie dowodu z protokołów oględzin, przesłuchań osób w charakterze świadków, oraz protokołów z innych czynności dowodowych, dokonanych przez organy państw obcych, gdy te nie zostały sporządzone na wniosek polskiego sądu lub prokuratora.”*

Podnosząc powyższe zarzuty wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania.

Obrońca R. Z. zarzucił przedmiotowemu rozstrzygnięciu naruszenie przepisów:

„1) *art. 4 § 1 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. i art. 410 k.p.k., które miało wpływ na treść wyroku, poprzez nienależyte rozważenie całokształtu materiału dowodowego sprawy oraz jego jednostronną ocenę, a także wyciągnięcie zbyt daleko idących wniosków odnośnie sprawstwa skazanego R. Z., niemających odzwierciedlenia w materiale dowodowym przywołanym przez Sąd (nagrania z monitoringu, dane z telefonów komórkowych i nawigacji samochodowych, materiały z policji niemieckiej) poprzez uznanie w całości za wiarygodne wyjaśnień oskarżonego Ł. S., pomimo, że oskarżony ten unikał stawienia się na rozprawie sądowej celem weryfikacji złożonych przez niego wyjaśnień, a także poprzez przyznanie waloru wiarygodności zeznaniom świadków B. K. i P. K. złożonym w postępowaniu przygotowawczym, pomimo, że zeznania te były niespójne i nielogiczne, z jednoczesną odmową przyznania waloru wiarygodności zeznaniom świadków B. K. i P.K. złożonym w trakcie rozprawy głównej,*

2) *art. 170 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 6 k.p.k. poprzez oddalenie wniosku dowodowego obrońcy skazanego R. Z. o przeprowadzenie dowodu z przesłuchania świadka Ł. S., poprzez nieuzasadnione przyjęcie, że przeprowadzenie tego dowodu jest niedopuszczalne z uwagi na fakt, że świadek wcześniej w przedmiotowym procesie występował w charakterze oskarżonego, w sytuacji, gdy żaden przepis prawa nie formułuje takiego zakazu, zaś świadkowi przysługiwałoby uprawnienie określone w art. 183 k.p.k., jednakże bez wezwania świadka na rozprawę Sąd nie*

jest w stanie przewidzieć czy świadek z tego uprawnienia chciałby skorzystać, czym naruszono prawo do obrony skazanego w postaci uniemożliwienia zadawania pytań świadkowi,

3) *art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 433 § 2 k.p.k. poprzez sporządzenie uzasadnienia w sposób wadliwy, lakoniczny, niedający skazanemu możliwości zrozumienia toku rozumowania przyjętego przez Sąd II-giej instancji, którym kierował się Sąd wydając zaskarżony wyrok, bez dokładnego rozważenia wszystkich stawianych w apelacji zarzutów, w szczególności poprzez:*

a. *nieustosunkowanie się w uzasadnieniu wyroku Sądu odwoławczego do zarzutów i wniosków zawartych w apelacji obrońcy skazanego R. Z., a także lakoniczne uzasadnienie, bez wyjaśnienia które konkretnie dowody w ocenie Sądu przemawiają za winą i sprawstwem skazanego, zbiorcze zestawienie i przywołanie dowodów mających świadczyć o winie i sprawstwie wszystkich oskarżonych, w sytuacji, gdy żaden z przywołanych przez Sąd dowodów (nagrania z monitoringu, dane z telefonów komórkowych i nawigacji samochodowych, materiały z policji niemieckiej) nie wskazywał na sprawstwo skazanego R. Z., co Sąd pominął w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku,*

b. *brak wyjaśnienia na jakiej podstawie prawnej oraz z jakich powodów Sąd uznał, że niedopuszczalnym jest przeprowadzenie dowodu z przesłuchania świadka Ł. S., które to stanowisko Sądu zostało uargumentowane wyłącznie powołaniem się na stanowisko Sądu Najwyższego w tym zakresie, bez przytoczenia chociażby daty bądź sygnatury orzeczenia Sądu Najwyższego, którym kierował się Sąd Okręgowy w K. oddalając wniosek dowodowy obrońcy skazanego R. Z.”*

Podnosząc powyższe zarzuty wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz wyroku Sądu I instancji i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na powyższe kasacje Prokurator Prokuratury Okręgowej w K. wniósł o ich oddalenie jako oczywiście bezzasadnych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Podniesione w kasacjach zarzuty okazały się zasadne. Uznanie przez Sąd odwoławczy, że na gruncie obowiązujących przepisów procesowych udział

oskarżonego w rozprawie jest wyłącznie jego prawem, a korzystanie z tego prawa w sposób dorozumiany oznacza, że oskarżony korzysta z prawa do odmowy składania wyjaśnień, nie ma podstaw normatywnych. Uchylenie obowiązku oskarżonego udziału w każdej rozprawie było podyktowane względami funkcjonalnymi i miało prowadzić do zwiększenia efektywności postępowania. Brak tego obowiązku nie oznacza, że po stronie oskarżonego pojawiło się szczególne prawo podmiotowe mające swoje źródło w prawie do odmowy składania wyjaśnień, a ostatecznie w prawie do obrony. Zgodnie z art. 374 § 1 k.p.k. prawem oskarżonego jest udział w rozprawie. Ten sam jednak przepis wyraźnie wskazuje na to, że Przewodniczący lub sąd może w każdym przypadku uznać obecność oskarżonego na rozprawie za obowiązkową. Decyzja w tym zakresie nie ma charakteru arbitralnego, ale podyktowana jest potrzebą realizacji celów procesu karnego oraz zagwarantowaniem praw innych stron postępowania. Nie ulega żadnej wątpliwości, że realizacja prawa do obrony wymaga przeprowadzania dowodów oskarżenia bezpośrednio przed sądem. Tylko wyjątkowo można od tej zasady odstąpić. Jeżeli wyjaśnienia jednego ze współoskarżonych stają się podstawą ustaleń faktycznych w zakresie winy innego ze współoskarżonych, to wyjaśnienia takie mają charakter szczególny, nie stanowią bowiem wyłącznie sposobu realizacji prawa do obrony ale w istocie stają się podstawą formułowania zarzutu i oskarżenia innej osoby o popełnienie przestępstwa. Jakkolwiek przepisy procesu karnego wykluczają możliwość występowania w procesie w podwójnej roli: oskarżonego i świadka, tym niemniej dowód z wyjaśnień jednego ze współoskarżonych, mający stanowić podstawę przypisania odpowiedzialności karnej innej osobie, musi być przeprowadzony w sposób gwarantujący temu drugiemu współoskarżonemu prawo do obrony, w szczególności zaś z poszanowania zasady bezpośredniości.

W sytuacji więc, gdy złożone w postępowaniu przygotowawczym wyjaśnienia jednego ze współoskarżonych zawierają pomówienia w stosunku do innego ze współoskarżonych, wynikający z treści art. 374 § 1 zd. 1 k.p.k. brak obowiązku oskarżonego do udziału w rozprawie nie stanowi przeszkody do uznania obecności tego oskarżonego za obowiązkową i przeprowadzenia przed sądem dowodu z jego wyjaśnień. Nie oznacza to, że w ten sposób wykluczone, czy ograniczone zostaje

prawo oskarżonego do odmowy złożenia tych wyjaśnień. Nie można natomiast uznawać, że ów brak obowiązku udziału oskarżonego w rozprawie czyni niedopuszczalnym przeprowadzenie dowodu z wyjaśnień tego oskarżonego, ustanawiając w tym zakresie swoisty zakaz dowodowy.

Zasadność podniesionego w obu kasacjach zarzutu niewłaściwej kontroli odwoławczej w odniesieniu do kwestii dopuszczalności przeprowadzenia dowodu z wyjaśnień współoskarżonego Ł. S., czyniło zbędnym odnoszenie się do pozostałych zarzutów zawartych w tych w kasacjach. Ponownie rozpoznając sprawę Sąd Okręgowy w K. będzie miał na względzie prawidłową wykładnię art. 374 § 1 k.p.k., która nie wyklucza możliwości uznania za obligatoryjną obecności na rozprawie Ł. S. w celu przeprowadzenia wnioskowanego dowodu.

W tym stanie rzeczy należało orzec jak w sentencji.

kc